

УНИВЕРЗАЛНА ДЕКЛАРАЦИЈА ЗА ПРАВАТА НА ЧОВЕКОТ

(Усвоена и прокламирана од Генералното Собрание на ОН со резолуција 217А (III) на 10 декември 1948.)

Вовед

Бидејќи признавањето на вроденото достоинство и еднаквите и неотуѓиви права на сите членови на човековото семејство е темел на слободата, правдата и мирот во светот,

Бидејќи непочитувањето и презирањето на правата на човекот водело кон варварски постапки кои ја навредувале совеста на човештвото, и бидејќи создавањето на свет во кој човечките суштества ќе уживаат слобода на говор и вероисповед и ќе бидат слободни од страв и немаштина е прогласено за највисок идеал на секој човек,

Бидејќи е важно правата на човекот да бидат заштитени со правниот систем за да не биде човекот натеран да се побудни против тиранијата и угнетувањето,

Бидејќи е важно да се поттикнува развојот на пријателските односи меѓу народите,

Бидејќи народите на Обединетите Нации во Повелбата повторно ја потврдија својата вера во основните права на човекот, во достоинството и вредноста на човековата личност и рамноправноста на мажот и жената и бидејќи решија да го поттикнат општествениот напредок и да ги подобрат условите на живот во поголема слобода,

Бидејќи државите членки се обврзале во соработка со Обединетите Нации да го обезбедат општото почитување и примена на човековите права и основни слободи,

Бидејќи општото разбирање на овие права и слободи е од најголема важност за полно остварување на оваа обврска,

Генералното Собрание,

Ја прогласува оваа Универзална Декларација за правата на човекот како заеднички стандард кој треба да го постигнат сите народи и сите нации со што секој поединец и секој орган на општеството, имајќи ја постојано предвид оваа Декларација, би тежнеел низ учењето и воспитувањето да придонесе за почитување на овие права и слободи и со постапни национални и меѓународни мерки да биде обезбедено нивното општо и вистинско признавање и почитување како меѓу народите на самите држави членки, така и меѓу народите на оние територии под нивна јурисдикција.

Член 1

Сите човечки суштества се раѓаат слободни и еднакви во достоинството и правата. Тие се обдарени со разум и совест и треба едни кон други да постапуваат во духот на братството.

Член 2

Сите права и слободи прогласени во оваа Декларација му припаѓаат на секое лице без разлика во поглед на расата, бојата на кожата, полот, јазикот, вероисповедта, политичкото или друго мислење, националното и општественото потекло, имотната состојба, раѓањето или било кои други услови.

Понатаму, нема да се прави никаква разлика на основа на политичкиот, правниот или меѓународниот статус на земјата или теоријата на која и припаѓа некое лице, било да е независна, под старателство, несамоуправна или да се наоѓа под кои било други ограничувања на сувереноста.

Член 3

Секој има право на живот, слобода и безбедност на личноста.

Член 4

Никој не смее да биде држан во ропство или потчинетост: ропството и трговијата со робови во сите форми се забранети.

Член 5

Никој не смее да биде подложен на мачење или на свирепа, нечовечна или понижувачка постапка или казна.

Член 6

Секој има право секаде да биде признат како правен субјект пред законот.

Член 7

Сите се еднакви пред законот и имаат право, без каква било дискриминација, на еднаква заштита на законот.

На сите им припаѓа еднаква заштита од каква и да е дискриминација, што е во спротивност на оваа Декларација и од какво и да е поттикнување на таква дискриминација.

Член 8

Секој има право националните судови ефикасно да го заштитат од кршење на основните права кои му се признати со уставот и законите.

Член 9

Никој не смее да биде произволно уапсен, притворен, ниту протеран.

Член 10

Секој има потполно еднакво право на праведно и јавно судење пред независен и непристрасен суд кој ќе одлучи за неговите права и обврски и за основноста на секое кривично обвинение против него.

Член 11

1. Секој обвинет за кривично дело има право да се смета за невин се додека врз основа на законот, вината не се докаже на јавен претрес на кој му се обезбедени сите гаранции потребни за негова одбрана.

2. Никој не смее да се смета за виновен за кое и да е кривично дело поради дејство или пропуст кои не претставуваат кривично дело по националното или меѓународното право во времето кога се извршени. Исто така не смее да се изрече потешка казна од онаа која се применувала во времето кога е извршено кривичното дело.

Член 12

Никој не смее да биде изложен на произволно мешање во приватниот живот, семејството, станот или преписката, ниту на напади врз честа и угледот. Секој има право на заштита од законот против вакво мешање или напад.

Член 13

1. Секој има право на слобода на движење и избор на престојувалиште во границите на одделна држава
2. Секој има право да напушти која и да е земја, вклучувајќи ја и својата, како и да се врати во својата земја.

Член 14

1. Секој прогонет има право да бара и да ужива азил во други земји.
2. На ова право никој не може да се повика во случај прогонот да е заснован врз кривично дело од неполитичка природа или постапка спротивна на целите и начелата на Обединетите нации.

Член 15

1. Секој има право на државјанство.
2. Никој не смее самоволно да биде лишен од своето државјанство ниту од правото да го промени државјанството.

Член 16

1. Полнолетните мажи и жени без какви било ограничувања во поглед на расата, државјанството или вероисповедта, имаат право да склучат брак и да засноваат семејство. Тие се рамноправни при склучувањето на бракот за време на неговото траење и при неговиот развод.
2. Бракот може да се заклучи со слободна и потполна согласност на лицата кои стапуваат во брак
3. Семејството е природна и основна клетка на општеството и има право на заштита од општеството и државата.

Член 17

1. Секој има право да поседува имот, сам, а и во заедница со други.
2. Никој не смее да биде произволно лишен од својот имот.

Член 18

Секој има право на слобода на мислата, совеста и вероисповедта; ова право ја вклучува и слободата за промена на вероисповедта или убедувањето и слободата човекот сам или во заедница со другите, јавни или приватно да ја манифестира својата вера или убедување по пат на настава, исповедување на верата и вршење обреди.

Член 19

Секој има право на слобода на мислење и изразување, што го опфаќа и правото да не биде вознемируван за своето мислење, како и правото да бара, прима и шири информации и идеи со било кои средства и без оглед на границите.

Член 20

1. Секој има право на слобода на мирно собирање и здружување.
2. Никој не може да биде принуден да припаѓа на некое здружение.

Член 21

1. Секој има право да учествува во управувањето со јавните работи на својата земја, непосредно или преку слободно избрани претставници.
2. Секој има право на рамноправна основа да стапува во јавна служба во својата земја.
3. Волјата на народот е основа на државната власт; оваа волја треба да се изразува на повремени и слободни избори кои ќе се спроведуваат со општо и еднакво право на глас, со тајно гласање или со соодветна постапка која ја обезбедува слободата на гласањето.

Член 22

Секој, како член на општеството, има право на социјално осигурување и право да остварува стопански, општествени и културни права нужни за своето достоинство и за слободен развој на својата личност, со помош на државата и меѓународната соработка, а во согласност со организацијата и средствата на секоја држава.

Член 23

1. Секој има право на работа, на слободен избор при вработување, на праведни и задоволителни услови за работа и на заштита од невработеност.
2. Секој, без разлика, има право на еднаква плата за еднаков труд.
3. Секој кој работи има право на праведна и задоволувачка надозна која нему и на неговото семејство му обезбедува егзистенција кој им одговара на човековото достоинство и која, доколку биде потребно, ќе биде дополнета со други средства од социјалната заштита.
4. Секој има право да образува и да стапува во синдикат за заштита на своите интереси.

Член 24

Секој има право на одмор и разонода, вклучувајќи го и разумното ограничување на работното време и повремени платени одмори.

Член 25

1. Секој има право на животен стандард кој му обезбедува здравје и благосостојба, нему и на неговото семејство, вклучувајќи ја исхраната, облеката, станот, и лекарската нега и потребната социјална служба, како и правото на осигурување во случај на невработеност, болест, немоќ, вдовство, старост или други случаи на губење на средства за издржување поради околности независни од неговата волја.
2. Мајките и децата имаат право на посебна нега и помош. Сите деца родени во брак или надвор од него, уживаат еднаква социјална заштита.

Член 26

1. Секој има право на образование. Образованието треба да биде бесплатно, барем во основните и нижите школи. Основното образование е задолжително. Техничкото и стручното образование треба да бидат

достапни на сите подеднакво врз основа на нивната способност, а пристапот кон високото образование ќе биде достапен за сите врз основа на заслужените оценки.

2.Образованието треба да биде насочено кон полн развој на човековата личност и зацврстување на почитта за човековите права и основни слободи. Тоа треба да го унапредува разбирањето, трпеливоста и пријателството меѓу сите народи, расни и верски групации, како и дејноста на Обединетите Нации за одржување на мирот.

3.Родителите имаат првенствено право да го изберат видот на образованието за своите деца.

Член 27

1.Секој има право слободно да учествува во културниот живот на заедницата, да ужива во уметноста и да учествува во научниот напредок и во користа што од таму произлегува.

2.Секој има право на заштита на моралните и материјалните интереси кои произлегуваат од секое научно, книжевно или уметничко дело чиј творец е тој.

Член 28

Секој има право на општествен и меѓународен поредок во кој правата и слободите објавени во оваа Декларација можат да бидат остварени во целост.

Член 29

1.Секој има обврски кон заедницата која единствено овозможува слободно и целосно развивање на неговата личност.

2.Во вршењето на своите права и слободи секој може да биде подложен само на оние ограничувања кои се предвидени со закон со цел обезбедување нужно признание и почитување на правата и слободите на други и со цел задоволување на праведни барања на моралот, јавниот поредок и општата благосостојба во демократското општество.

3.Овие права и слободи во никој случај не можат да се остваруваат спротивно на целите и начелата на Обединетите Нации.

Член 30

Ниту една одредба од оваа Декларација не може да се толкува како право за која било држава, група или лице да врши која било дејност или да врши каква било работа насочена кон рушење на правата и слободите што се содржани во неа.